

[Søgaard.]

skellen er, at vi tvinger de unge værnepligtige ind i en af dem uønsket social og økonomisk situation, som er ringere, end hvis de havde kunnet fortsætte deres civile tilværelse, og som for nogle betyder udsættelse af uddannelse, for andre en lavere anciennitetsalder. Ifølge klimaudvalgets betænkning viser det sig, at af ca. 2.500 indkaldte oppebar 5-6 pct. en delvis løn fra deres civile arbejdsgiver under indkaldelsen; det drejer sig om stat og kommune, banker, sparekasser, rederier m. fl., som yder fra vel omkring halv løn og ned til nogle få hundrede kr. om måneden. Det er vel et udtryk for et fastere tilknytningsforhold mellem den enkelte indkaldte og hans civile arbejdsgiver, men det kan også være et udtryk for, at man fra disse institutioner erkender, at de indkaldte ikke uden tilskud kan klare sig på rimelig vis under indkaldelsen. Det fremgår også af betænkningen, at andre indkaldte har lidt arbejde i deres fritid — det er det, man kalder fusk — og at andre igen enten har optaget lån eller bliver økonomisk understøttet af familien under indkaldelsesperioden.

De gifte værnepligtige er jo et særligt kapitel. Det drejer sig om ca. 15 pct. Over forsorsloven er der jo udviklet en støttepraksis, som skulle afbøde deres særlige sociale og økonomiske forhold. Desværre viser det sig, at praktiseringen af loven i kommunerne er forskellig; det er i hvert fald den erfaring, som forsvarrets socialkonsulenter og velfærdsofficerer har, og det kan i hvert fald nok blandt de indkaldte give anledning til surhed, når de sammenligner deres forhold indbyrdes. Hvad skattebetaling angår, er forholdet det samme, selv om det normalt først viser sig efter hjemsendelsen; her vil dog kildeskatten løse de væsentligste problemer. Der kunne også nævnes den forskellighed, hvormed kommunerne trækker i deres løbende udbetalinger fra forsorgen, når feriepenge, som er optjent forud for indkaldelsen, skal udbetales.

Jeg har gerne med disse ting villet fremdrage nogle af de eksisterende forskelle i social og økonomisk henseende i det nuværende system mellem de indkaldte og dem, der kan fortsætte deres civile gerning, samt mellem de indkaldte indbyrdes. Vi kan naturligvis lappe videre på dette sy-

stem, men med disse uligheder in mente og på baggrund af de seneste års velstandsudvikling, ja, da må spørgsmålet være for os, om tiden nu ikke er inde til at gennemføre en reel løsning på disse problemer. Gennem klimaudvalgets arbejde har vi jo fået et udmærket baggrundsmateriale, også nogle konklusioner om en egentlig soldaterlønsordning, og hvad det koster.

Vi er naturligvis i socialdemokratiet klar over, at sådanne totalordninger ikke kan gennemføres på én gang både af økonomiske og af praktiske grunde. Og derfor vil vi gerne gennem et udvalgsarbejde være med til at gennemdrøfte de principielle retningslinjer, hvorefter en ordning eventuelt kan opbygges. Men vi mener også, at der bør tilstræbes en fast og tidsbestemt opbygning over nogle år, således at endemålet er fastlagt fra starten.

Linjen i opbygningen kan naturligvis vurderes på forskellig måde, men for mig at se er det, der først og fremmest trænger sig på, en økonomisk underbygning af de civilordninger, der er gennemført, det gælder morgentegnordningen, udgangsbeklædning osv., således at de værnepligtige i deres fritid får bedre mulighed for at indrette sig i forhold til andre unge. De tabeller, der findes i betænkningen, taler i hvert fald deres tydelige sprog om, at de rimelige småforholdene, de værnepligtige har, ikke kan dækkes af aflønningen. Netop deres større muligheder for samliv med andre unge og det heraf følgende behov afslører deres mindre økonomiske formåen.

Hvis vi videre skal følge de pædagogiske principper, som vi har gennemført på en række andre områder inden for forsvarret, ja, så skal hele systemet med kostforplejning, vask, sygepleje, transport osv. lægges om, således at forsvarret bliver at betragte som en egentlig arbejdsplads, men med de tilbudsmuligheder, en moderne arbejdsplads kan byde, og naturligvis tagende hensyn til den særlige stilling, forsvarret er i som arbejdsplads. Her vil vel et interessekontor sikkert komme til at spille en overordentlig positiv rolle. Derefter kommer så ændringerne, som kan laves over forsorsloven.

Men alt dette vil jo tage tid at omorganisere, og derfor må det indgå som et led i den lønningsmæssige opbygning, som regering og